

ANK TILL NORRMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

2016 -06- 17

Dnr 151-412/2016

DOKID 41680

Till berörd remissinstans

Angående remissen om Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Detta gäller remissvar på "Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa"

Dnr: 151-614/2016

Remisstiden sträcker sig till den 23 september 2016, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Socialroteln är Samuel Svan, tfn 08 508 29 617.

Remissvar skickas till:

- Socialroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Bilägg **inte** remissunderlaget. Det finns redan diariefört i kommunstyrelsens diarium.

Häfta **inte** ihop handlingarna.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RVII-remissvar eller
RVII-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Socialroteln

Remitteringsmapp

Ärende: Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa

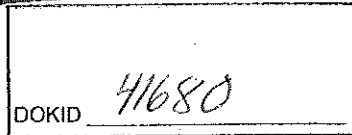
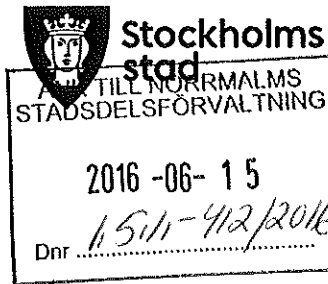
För yttrande senast: 23 september 2016

För yttrande senast, SLK: 7 oktober 2016

Stadsdelsnämnderna Facknämnderna
Samtliga SdN

Övriga

SLK
Kommunstyrelsens råd
för funktionshinder-
frågor
DHR
Dövblindas förening
HSO Stockholms stad
Synskadades
riksförbund
Unga rörelsehindrade

Kommunstyrelsen
Socialroteln

Dnr: 151-614/2016
Sida 1 (2)
Datum: 2016-06-15

Till berörd remissinstans

Angående remissen om Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Detta gäller remissvar på "Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa"

Dnr: 151-614/2016

Remisstiden sträcker sig till den 2 september 2016, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Socialroteln är Samuel Svan, tfn 08 508 29 617.

Remissvar skickas till:

- Socialroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Bilägg **inte** remissunderlaget. Det finns redan diariefört i kommunstyrelsens diarium.

Häfta **inte** ihop handlingarna.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RVII-remissvar eller
RVII-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Socialroteln

Remitteringsmapp**Ärende: Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa**

För yttrande senast: 2 september 2016

För yttrande senast, SLK: 16 september 2016

Stadsdelsnämnderna Facknämnderna Övriga

Samtliga SdN

SLK
Kommunstyrelsens råd
för funktionshinder-
frågor
DHR
Dövblindas förening
HSO Stockholms stad
Synskadades
riksförbund
Unga rörelsehindrade

Stockholms
stad

ANK TILL NORRMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

2016 -06- 1 5

Dnr

Protokollsutdrag
Socialnämnden 2016-03-22

STOCKHOLMS STAD
Kommunstyrelsen
Registraturet

Ink. 2016 -06- 0 5

Dnr: 151-614/2016

Till: RVI

Justerat 2016-03-29

Åsa Lindhagen (MP) och Andréa Ström (M)

§ 16

Förslag till reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Dnr 3.1.1-847/2015

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer.
2. Socialnämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för behandling i kommunfullmäktige.

Ärendet

Stockholms stad har särskilda riktlinjer om rätt till medföljare vid semesterresa, som kommunstyrelsen beslutat i april 2000 (Dnr 1608/98).

I budget för 2015 och 2016 fastställs i inriktningen för kommunfullmäktige att de inskränkningar som infördes av rätt till ledsagning under semester under föregående mandatperiod ska återställas. Förvaltningen förtydligar i detta ärende att kommunfullmäktiges tidigare riktlinjer fortfarande gäller. De förändringar som har inträffat är att stadsdelsnämnderna har anpassat sin tillämpning till nya prejudikat och ny praxis.

De förändringar som föreslås i detta ärende har sin bakgrund i prejudikat de senaste åren som ställer krav på förändrad handläggning jämfört med vad som anges i nuvarande riktlinjer. Av prejudikat och gällande praxis framgår exempelvis att behov av medföljare vid semesterresa normalt inte tillgodoses genom beslut enligt LSS, med undantag för personlig assistans. Förvaltningen anser också att riktlinjerna behöver förtydligas för att syftet om likställighet i staden när det gäller rätten till medföljare vid semesterresa ska uppnås.

Genom praxis och prejudikat framkommer också att rätten till ledsagning vid semester enligt stadens riktlinjer och beslut med stöd av 4 kap 2 § SoL i individuella ärenden kan överstiga dom-

stolarnas tillämpning. Stadsledningskontorets juridiska avdelning har pekat på att vid prövning enligt 4 kap 2 § SoL innebär likställighetsprincipen i kommunallagen att rätten till biståndet ska vara lika om det inte finns objektiva skäl för undantag. Enligt juridiska avdelningen ställer detta krav på att rätten till stöd i form av medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 2 SoL görs mer enhetlig än i tidigare riktlinjer. Undantag för rätt till mer omfattande insatser, måste grundas på objektiva skäl som ska framgå av riktlinjerna, såsom exempelvis att en mer omfattande reskostnad motiveras av hälsoskäl, besök vid särskild högtid för anhörig

Detta innebär att riktlinjernas nuvarande utformning avseende rätten till medföljare vid en veckas semesterresa en gång per år kvarstår, men att ett riktmärke för normal standard och kostnad har införts som innebär att utgångspunkten inte är beroende av vad den enskilde själv har råd med för resa.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 1 december 2015.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är förvaltningens. Ordföranden finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Vid protokollet

Sigrún Andersdóttir
Sekreterare

2016 -06- 15

Dnr

Socialförvaltningen
Avdelningen för stadsövergripande
sociala frågor

17.
Tjänsteutlåtande
Dnr 3.1.1-847/2015
Sida 1 (9)
2015-12-01

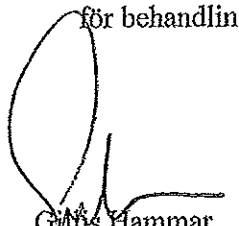
Handläggare
Pia Ehnhage
Telefon: 08-508 25 911

Till
Socialnämnden
2016-03-22

Förslag till reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer.
2. Socialnämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för behandling i kommunfullmäktige.

Gösta Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast-Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad har särskilda riktlinjer om rätt till medföljare vid semesterresa, som kommunstyrelsen beslutat i april 2000 (Dnr 1608/98).

I budget för 2015 och 2016 fastställs i inriktningen för kommunfullmäktige att de inskränkningar som infördes av rätt till ledsagning under semester under föregående mandatperiod ska återställas. Förvaltningen förtydligar i detta ärende att kommunfullmäktiges tidigare riktlinjer fortfarande gäller. De förändringar som har inträffat är att stadsdelsnämnderna har anpassat sin tillämpning till nya prejudikat och ny praxis.

De förändringar som föreslås i detta ärende har sin bakgrund i prejudikat de senaste åren som ställer krav på förändrad handläggning jämfört med vad som anges i nuvarande riktlinjer. Av prejudikat och gällande praxis framgår exempelvis att behov av medföljare vid semesterresa normalt inte tillgodoses genom beslut enligt LSS, med undantag för personlig assistans. Förvaltningen anser också att riktlinjerna behöver förtydligas för att syftet om likställighet i staden när det gäller rätten till medföljare vid semesterresa ska uppnås.

Genom praxis och prejudikat framkommer också att rätten till ledsagning vid semester enligt stadens riktlinjer och beslut med stöd av 4 kap 2 § SoL i individuella ärenden kan överstiga domstolarnas tillämpning. Stadsledningskontorets juridiska avdelning har pekat på att vid prövning enligt 4 kap 2 § SoL innebär likställighetsprincipen i kommunallagen att rätten till biståndet ska vara lika om det inte finns objektiva skäl för undantag. Enligt juridiska avdelningen ställer detta krav på att rätten till stöd i form av medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 2 SoL görs mer enhetlig än i tidigare riktlinjer. Undantag för rätt till mer omfattande insatser, måste grundas på objektiva skäl som ska framgå av riktlinjerna, såsom exempelvis att en mer omfattande reskostnad motiveras av hälsoskäl, besök vid särskild högtid för anhörig

Detta innebär att riktlinjernas nuvarande utformning avseende rätten till medföljare vid en veckas semesterresa en gång per år kvarstår, men att ett riktmärke för normal standard och kostnad har införts som innebär att utgångspunkten inte är beroende av vad den enskilde själv har råd med för resa.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer och överlämnar det till kommunstyrelsen för behandling i kommunfullmäktige.

Bakgrund

Redan 1993 införde socialnämnden riktlinjer för ersättning vid utlandssemester för medhjälpare till personer med funktionsnedsättning. I april 2000 beslutade kommunstyrelsen att anta de nu gällande riktlinjerna för medföljare vid semesterresa (Dnr 1608/98).

De nu gällande riktlinjerna syftar till att uppnå likställighet i staden ifråga om rätten till medföljare vid semesterresa. En lägsta standard anges som innebär att en person med funktionsnedsättning ska kunna åka på semester en gång per år och beviljas medföljare om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt. Den grundläggande inställningen ska enligt riktlinjerna vara att medföljare beviljas för semesterresa till ett resmål som den enskilde själv vill och har råd att åka till. Som riktmärke anges en vecka per år, även om resans längd ska kunna variera. Det framgår att ansökan kan göras enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) och enligt LSS för den som tillhör LSS personkrets.

Riktlinjerna har sedan de infördes varit föremål för diskussion och synpunkter från framför allt stadsdelsnämnder som har ansett att

riktlinjerna är för generösa i förhållande till gällande praxis och jämfört med möjligheten för andra personer utan funktionsnedsättning att åka på semester. Uppföljningar har visat att riktlinjerna har tillämpats olika mellan stadsdelsnämnder, vilket fått till följd att riktlinjernas syfte, att personer med funktionsnedsättning som ansöker om medföljare vid semesterresa ska behandlas lika i staden, inte uppnås.

Det har tillkommit avgöranden i Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) som har haft betydelse för kommunens möjlighet att kunna bevilja insatser enligt LSS vid utlandsresor. Det är i princip endast insatsen personlig assistans som kan användas för sådana ändamål, oavsett om beslutet har fattats av kommunen eller Försäkringskassan.

I augusti 2013 antog socialnämnden ett förslag till reviderade riktlinjer för handläggning enligt LSS och SoL som även omfattade begränsande förändringar av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa. Förslaget behandlades aldrig i kommunfullmäktige. Det innebär att riktlinjerna från 2000 fortfarande gäller, något som förvaltningen vid olika tillfällen har tydliggjort för stadsdelsnämnderna, också med anledning av skrivningen i kommunfullmäktiges budget för 2015 och 2016 om att riktlinjer för ledsagare vid semesterresa ska återställas.

Mot bakgrund av tillkomna lagändringar och prejudikat finns det ett behov av att revidera riktlinjerna. Översynen motiveras också utifrån ett behov av att förtydliga riktlinjerna och säkerställa att de följs.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten i samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning. Socialnämndens och äldrenämndens råd för funktionshinderfrågor har informerats om ärendet vid sammanträde den 21 januari 2016 och behandlat ärendet vid sammanträde den 17 mars 2016. Socialförvaltningens förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 21 mars 2016.

Ärendet

Nuvarande riktlinjer för medföljare vid semesterresa infördes efter beslut i kommunstyrelsen år 2000 (Dnr 1608/98), se bilaga 1.

De förändringar som förvaltningen föreslår i detta ärende har framför allt sin bakgrund i tillkomna prejudikat från HFD. Dessa ställer krav på en förändrad handläggning jämfört med den som anges i nuvarande riktlinjer. Förvaltningen anser också att riktlinjerna behöver förtydligas om syftet om likställighet i staden när det gäller rätten till medföljare vid semesterresa ska uppnås.

I nuvarande riktlinjer anges att när staden beviljar stöd i form av medföljare vid semesterresa till personer som tillhör LSS personkrets ska beslut om ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS fattas för dem som inte har personlig assistans. För de som har personlig assistans efter beslut från Försäkringskassan eller kommunen ska beslut fattas om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. För personer som inte omfattas av LSS fattas beslut med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Ingen av ovanstående lösningar kan numera tillämpas, med undantag för att den som redan har personlig assistans kan beviljas tillfällig utökning för att kunna genomföra en semesterresa.

Enligt ett av HFD:s prejudikat tar ledsagarservice enligt LSS sikte på en tämligen begränsad insats som ska ge personer som inte uppfyller förutsättningarna för personlig assistans ökade möjligheter att genomföra enklare aktiviteter och bryta social isolering (HFD 2011 ref 60). Omfattande insatser i assistansliknande form ingår enligt domen inte i insatsen. Av förarbetena till LSS framgår att personlig omvårdnad inte ingår i ledsagarservice, även om visst stöd ska kunna ges för att den enskilde ska kunna genomföra sina aktiviteter som insatsen beviljats för. Att åka på utrikes semesterresor kan enligt HFD normalt inte anses vara att genomföra en sådan enklare aktivitet som omfattas av insatsen ledsagarservice enligt LSS.

Enligt praxis är också rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för semesterresor utomlands begränsad.

I ett annat avgörande (HFD 2011 ref. 8) har det klargjorts att ersättning för omkostnader inte kan ingå i beslut om insatser enligt LSS, med undantag för ekonomisk ersättning för personlig assistans. Det statliga timbeloppet för assistansersättning från Försäkringskassan (288 kr per timme i 2016 års nivå), som staden även tillämpar för sina egna beslut om personlig assistans, ska täcka samtliga kostnader för personliga assistenter, såväl lönekostnader som övriga omkostnader. Pengar som inte används för personlig assistans ska återbetalas.

Enligt HFD:s avgörande kan insatser som går utöver vad som följer av LSS bara ges med stöd av socialtjänstlagen. Även anspråk på ekonomisk ersättning för utlägg kan därför endast prövas enligt socialtjänstlagen. I domen erinrar HFD om att kommunen har möjlighet att om det finns skäl för det ge bistånd även om den enskilde inte uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd (4 kap 2 § SoL).

Stadens riktlinjer för rätt till medföljare vid semesterresa baseras på beslut i kommunstyrelsen som även bekräftats av kommunfullmäktige genom skrivningar i budget för 2015 och 2016. Insatsen avser både att tillhandahålla personligt stöd för att kunna genomföra en semesterresa och att bekosta de omkostnader för medföljaren som därmed uppkommer.

Riktlinjerna anger en kvalitetsnivå som går utöver vad som följer av lagar och föreskrifter samt gällande praxis. Beslut om bistånd som baseras på kommunala riktlinjer och inte på lagstiftning fattas med stöd av 4 kap 2 § SoL. I de föreslagna riktlinjerna har beslutsgången anpassats till detta efter samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning.

I förslaget har det tydliggjorts att beslut om bistånd i form av medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 2 § SoL ska grundas på en individuell bedömning med utgångspunkt i stadens riktlinjer, inte på vad som sägs enligt praxis. Det föreslås att medföljare ska beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Enligt praxis får det idag anses normalt för vuxna personer i aktiv ålder att ibland åka på semester utomlands, med hänsyn till vars och ens sociala och ekonomiska situation. I det följande beskriver förvaltningen skillnaden mellan vad som gäller enligt lagstiftning, föreskrifter och praxis och vad som gäller enligt stadens riktlinjer.

Insatser enligt LSS vid semesterresor utomlands

Enligt praxis anses goda levnadsvillkor innefatta att en person med funktionsnedsättning får möjlighet att genomföra semesterresor. Även utlandsresor har godtagits som ett inslag i den normala livsföringen. Det anses dock gå utöver goda levnadsvillkor att årligen resa utomlands på semester. Möjliga insatser enligt LSS för stöd och service under semesterresor utomlands begränsas i princip till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Behov av personlig assistans som avser återkommande semesterresor som den enskilde brukar genomföra ska redan från början ingå i den enskildes beslut om assistansersättning från Försäkringskassan eller om ekonomiskt stöd för personlig assistans från kommunen.

Om den enskilde vill genomföra en semesterresa som inte är återkommande eller planerad sedan tidigare går det att ansöka om tillfällig utökning av personlig assistans hos kommunen. Det gäller även personer som har assistansersättning från Försäkringskassan, eftersom sådana beslut endast avser kontinuerliga behov. Beviljad assistans ska användas för att bekosta samtliga löne- och övriga omkostnader för den personliga assistenten eller assistenterna under resan.

Undantagsvis kan komplettering i form av bistånd för medföljare vid semesterresa medges, se sidan 7 i detta tjänsteutlåtande.

Bistånd enligt 4 kap 1 § SoL vid semesterresor utomlands

Enligt praxis är möjligheten att bevilja bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för semesterresor utomlands begränsad.

Vad som kan anses skäligt begränsas till semesterresa utomlands någon eller några enstaka gånger i livet, med hänsyn till vars och ens sociala och ekonomiska situation. I ett första steg prövas om den enskilde har behov av en semesterresa för att uppnå skälig levnadsnivå. Om så är fallet prövas även rätten till medföljare på resan och om behovet kan tillgodose på annat sätt.

Bistånd enligt 4 kap 2 § SoL baseras på kommunala riktlinjer

En prövning enligt 4 kap 2 § ska göras med utgångspunkt i beslut som kommunfullmäktige har fattat och inte i gällande praxis. Justitieombudsmannen (JO) har dock ansett att en prövning som baseras på kommunala riktlinjer alltid ska föregås av en prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Detta för att tydliggöra rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen, i detta fall avseende medföljare vid semesterresa, och för att den enskilde ska kunna överklaga hos förvaltningsrätten. Beslut om medföljare vid semesterresa som baseras på kommunala riktlinjer kan endast laglighetsprövas.

Semesterresor inom landet

Vid semesterresor inom landet ska hänsyn tas till att människor normalt reser oftare och att resorna kan vara både kortare och längre

samt att ändamålet kan variera. Då kan även bistånd i form av insatser enligt SoL eller insatser enligt LSS komma ifråga.

Likaså kan bestämmelserna i SoL och LSS om bosättningskommunens ansvar under en tillfällig vistelse i en annan kommun vara tillämpliga. Bestämmelserna innebär att den enskildes bosättningskommun även ansvarar för allt stöd enligt SoL och LSS som den enskilde tillfälligt behöver under en vistelse i en annan kommun, t.ex. en semestervistelse. Om vistelsen understiger cirka sex månader kan bosättningskommunen begära att den andra kommunen verkställer beslutet och att den vid behov även bistår vid utredningen.

Medföljare till barn med funktionsnedsättning under semesterresa

Rätten till medföljare gäller enligt nuvarande riktlinjer även barn om beslutet kan motiveras utifrån ett led i frigörelseprocessen att resan företas på egen hand.

Här föreslår förvaltningen att rätten till medföljare som huvudregel ska avse vuxna personer. Medföljare till barn med funktionsnedsättning ska dock kunna beviljas under en semesterresa som genomförs inom hushållsgemenskapen om barnets stödbehov innebär ett så omfattande merarbete för föräldrarna att deras eget behov av avkoppling inte kan tillgodoses. En jämförelse ska göras med föräldraansvaret under semesterresor för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning.

Personer med personlig assistans kan ha behov av kompletterande beslut enligt 4 kap 2 § för att inte missgynnas
Personer som har personlig assistans enligt LSS efter beslut från Försäkringskassan eller kommunen kan ha rätt till kompletterande stöd i form av bistånd enligt 4 kap 2 § SoL för medföljare vid semesterresa. Om det inte är möjligt för den enskilde att med redan beviljad personlig assistans, inklusive tillfällig utökning av insatsen, kunna bekosta samtliga omkostnader under semesterresan ska han eller hon kunna beviljas medföljare därutöver om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, detta för att likabehandling enligt riktlinjerna ska uppnås.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I budget för 2015 och 2016 anges i inriktningen för kommunfullmäktige att de inskränkningar som infördes av ledsagning vid

semesterresa under föregående mandatperiod ska återställas. Förvaltningen vill förtydliga att riktlinjerna från april 2000 fortfarande gäller, något som förvaltningen har informerat ansvariga chefer och handläggare i stadsdelsnämnderna om vid olika tillfällen, även med hänvisning till skrivningen i budget för 2015 och 2016.

De prejudikat som beskrivs i ärendet innebär att nuvarande riktlinjer trots det behöver revideras så att handläggningen och beslutsfattandet sker på ett korrekt sätt. I avvaktan på att kommunfullmäktige fattar beslut om nya riktlinjer får stadsdelsnämnderna tillämpa nuvarande riktlinjer. Beslut måste dock fattas med stöd av 4 kap 2 § SoL.

Förvaltningen har i förslaget sett det som viktigt att tydliggöra skillnaden mellan vad som gäller enligt praxis och vad som gäller enligt stadens riktlinjer. Riktlinjerna ger den enskilde en utvidgad rätt till medföljare vid semesterresa som är betydligt större än vad som följer av 4 kap 1 § SoL och gällande praxis. De beslut om medföljare vid semesterresa som fattas i staden (enligt 4 kap 2 § SoL) ska baseras på 4 kap 2 § SoL och inte på vad som gäller enligt praxis. Att JO har ansett att sådana beslut ska föregås av en prövning enligt 4 kap 1 § SoL syftar till att säkerställa krav på rättssäkerhet.

Tillämpningen av riktlinjerna kommer att ge ökade kostnader. Förvaltningen ser mot den bakgrunden ett behov av att särskilt följa kostnadsutvecklingen för insatsen medföljare vid semesterresa som beviljas med stöd av 4 kap 2 § SoL.

Utgångspunkten att rätten till medföljare vid semesterresa gäller en vecka per år kvarstår oförändrad. Ändringen i de nya riktlinjerna i förhållande till tidigare riktlinjer gäller endast att rätten till omfattning av resa i kostnadshänseende görs mer enhetlig, så att storleken på insatsen inte längre är beroende av vart den enskilde själv har råd att åka till.

Förvaltningen har, för att alla som ansöker om medföljare ska behandlas lika, föreslagit att rätten till insatsen ska gälla för en veckas semesterresa per år. Beslut ska kunna fattas för medföljare till vad som kan anses motsvara en normal charterresa, vad gäller resmål och övriga kostnader för logi, måltider och aktiviteter under resan. En skälighetsbedömning ska göras av såväl reskostnad som övriga omkostnader som uppstår för medföljaren med hänsyn både till den enskildes önskemål och till krav på likabehandling, men också med hänsyn till vilken kostnad det medför för staden. I

undantagsfall, om det finns särskilda skäl ska högre reskostnader kunna beviljas. En mer omfattande reskostnad kan exempelvis vara motiverad av hälsoskäl eller för besök vid särskild högtid för anhörig.

Det är viktigt att staden följer upp de beslut som fattas och huruvida de bidrar till likställighet vad gäller rätten till biståndet.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till riktlinjer och överlämnar det till kommunstyrelsen för behandling i kommunfullmäktige.

Bilagor

1. Förslag till reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa
2. Nuvarande riktlinjer för medföljare vid semesterresa

2016 -06- 15

Dnr

17. Bilaga 1

1 (12)

Riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Antagna av KS april 2000,
reviderade av KF xxx 2016

Riktlinjer för medföljare vid semesterresa

2 (12)

Riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Antagna i KS april 2000, reviderade av KF XXXX 2016

Syfte och utgångspunkter

Människor med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att leva som andra. Miljöombyte, rekreation och avkoppling ingår som en naturlig del i livet för alla människor.

Att ibland åka på semester kan anses ingå i den normala livsföringen med hänsyn till var och ens sociala och ekonomiska situation. Det gäller även semesterresor utomlands. Människor med funktionsnedsättning som vill åka på semester kan ibland ha behov av individuella stödinsatser enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) för att det ska vara möjligt.

Möjligheterna att inom ramen för gällande praxis bevilja bistånd enligt SoL eller insatser enligt LSS för medföljare vid semesterresor är dock begränsade. Kommunfullmäktige har därför med stöd av 4 kap 2 § SoL beslutat om en utökad sådan möjlighet för personer med funktionsnedsättning i Stockholms stad.

Genom dessa riktlinjer ges personer med funktionsnedsättning i Stockholms stad en utökad rätt till stöd för att kunna åka på semester, jämfört med vad som följer av gällande rätt. Riktlinjerna syftar till likställighet i Stockholms stad i fråga om rätt till bistånd enligt 4 kap 2 § SoL i form av insatsen medföljare vid semesterresa.

Ett övergripande mål är att personer med funktionsnedsättning genom insatsen ska ges möjlighet att åka på en veckas semester en gång per år. Biståndet ska ges till den som har behov av personligt stöd av en medföljare för att kunna genomföra en semesterresa.

Insatsen omfattar både medföljaren samt omkostnaderna för denne.

Medföljare ska så långt som möjligt beviljas till det resmål och för de aktiviteter och övriga arrangemang under semesterresan som den enskilde själv önskar. Rätten till insats måste dock ske med

utgångspunkt från att kostnaderna som huvudregel inte ska överstiga en veckas normal semesterresa (för vägledning, se Statistiska Centralbyråns statistik över de vanligaste resmålen på deras hemsida). Syftet med denna begränsning är att uppnå en likabehandling vad avser rätten till biståndets omfattning i kostnadshänseende. Det finns inget som hindrar beviljande av insats till annat resmål, så länge det finns en överensstämmelse i kostnadsramen. En skälighetsbedömning får göras i varje enskilt fall avseende såväl mängden hjälp som övriga omkostnader för medföljaren under resan.

Medföljare för sådan semesterresa kan beviljas en gång per år om den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt.

Undantag för mer omfattande kostnader kan medges om det kan motiveras utifrån den enskildes särskilda behov med hänsyn till funktionsnedsättningen eller om det finns särskilda skäl avseende resans art, såsom hälsoskäl eller besök vid särskild högtid för anhörig eller för att möjliggöra återseende med anhörig vid något tillfälle.

Rättsliga utgångspunkter

Beslut om medföljare vid semesterresa ska grundas på dessa riktlinjer som antagits av kommunfullmäktige i Stockholms stad. Prövning ska först ske av rätt till insatsen enligt LSS eller 4 kap. 1 § SoL. Dessa riktlinjer ger en kompletterande rätt som innebär att den enskilde som huvudregel har rätt till insats för medföljare vid semesterresa en gång per år. Beslutet fattas med stöd av 4 kap 2 § SoL om ansökan har avslagits vid prövning enligt 4 kap 1 § SoL.

JO har ansett att socialnämnden vid en ansökan om bistånd alltid i första hand ska pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap 1 § SoL (JO 2004/03 s. 236). Prövningen görs då i förhållande till gällande praxis. Ett sådant beslut kan överklagas med förvaltningsbesvär om det går den enskilde helt eller delvis emot. Beslutet ska motiveras och innehålla en besvärshänvisning.

Om prövningen visar att den enskilde inte har rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL kan den enskilde beviljas bistånd med hänvisning till 4 kap 2 § SoL om det finns skäl för det. Ett sådant beslut kan endast laglighetsprövas enligt kommunallagen (KL).

Rätt till bistånd i form av medföljare vid semesterresa för personer med funktionsnedsättning i staden ska med utgångspunkt från ovanstående prövas enligt följande:

Prövning enligt 4 kap 1 § SoL

I ett första steg prövas rätten till medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 1 § SoL. Prövningen ska göras i förhållande till gällande praxis och avse om den enskilde har behov av att åka på semester för att uppnå skälig levnadsnivå samt om den enskilde till följd av funktionsnedsättning har behov av medföljare för att kunna genomföra semesterresan och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Även om semester inom och utom landet har godtagits som ett inslag i den normala livsföringen är möjligheten för den enskilde att beviljas bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för semesterresor ytterst begränsad. Enligt gällande praxis får det anses skäligt att bevilja bistånd för att kunna genomföra en semesterresa utomlands någon eller högst några enstaka gånger i livet, inom landet lite oftare.

Eftersom staden ger personer med funktionsnedsättning en utökad rätt till personligt stöd för att kunna genomföra semesterresor ska handläggaren *alltid*, om den enskilde inte helt eller delvis uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL, i ett nästa steg pröva den enskildes rätt till bistånd i form av medföljare vid semesterresa med stöd av 4 kap. 2 § SoL.

Prövning enligt 4 kap 2 § SoL

Denna prövning görs i förhållande till stadens riktlinjer som reglerar en mer långtgående rätt till medföljare vid semesterresa än vad som följer av lagar och föreskrifter samt praxis.

Om den enskilde uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd enligt riktlinjerna ska medföljare vid semesterresa beviljas.

Tillfällig vistelse i annan kommun

Observera att för semesterresor inom landet kan även bestämmelserna om bosättningskommunens ansvar vid tillfällig vistelse i annan kommun vara tillämpliga. Vid bedömningen av om den enskildes behov av medföljare helt eller delvis kan tillgodoses på annat sätt är det därför viktigt att även beakta om behovet kan tillgodoses genom bistånd enligt 4 kap 1 § SoL som den enskilde kan ha rätt till under semestervistelsen i den andra kommunen och som bosättningskommunen ansvarar för enligt 2 a kap 3 § SoL.

Personer som tillhör LSS personkrets har även rätt till insatser enligt LSS som behövs under tillfällig semestervistelse i annan kommun. Vistelsekommunen ansvarar enligt 16 § LSS endast för behov av akuta insatser enligt lagen under sådan vistelse.

Insatser enligt LSS vid semesterresa

Möjligheten att beviljas insatser enligt LSS för att kunna åka på semester utomlands är begränsad. Även om goda levnadsvillkor anses innefatta sådana resor är det i princip endast personlig assistans som kan komma ifråga. Högsta förvaltningsdomstolen har till exempel slagit fast att omfattande insatser i assistansliknande former inte kan ges inom ramen för ledsagarservice (HFD 2011 ref. 62). Att åka på utrikes semesterresor kan normalt inte anses vara att genomföra en sådan enklare aktivitet som omfattas av insatsen ledsagarservice enligt LSS (HFD 2011 ref. 60).

Möjligheten att beviljas insatser enligt LSS för att kunna åka på semester inom landet är större. Då kan även bestämmelserna om bosättningskommunens ansvar vid tillfällig vistelse i annan kommun vara tillämpliga (se ovan).

LSS saknar bestämmelser som gör det möjligt för kommunen att utge ekonomiskt stöd till kostnader som inte avser personlig assistans. Exempelvis ingår inte omkostnader som kan uppstå för ledsagare i samband med fritids- och kulturella aktiviteter i insatsen ledsagarservice enligt LSS. Insatser som går utöver vad som följer av LSS kan därför endast ges med stöd av socialtjänstlagen. Även anspråk på ekonomisk ersättning för utlägg kan därför bara prövas enligt socialtjänstlagen. Kommunen har möjlighet att om det finns skäl för det ge bistånd även om den enskilde inte uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL (HFD 2011 ref. 8).

Handläggning av ansökan om medföljare vid semesterresa

Ansökan

Den enskilde ska informeras om vikten av att ansöka i god tid före beräknad avresa. Det bör eftersträvas att ansökan kommer in två - tre månader i förväg. Beslut kan inte fattas i efterhand.

Den enskilde ska informeras om att i sin ansökan ange omfattningen på behovet av medföljare under semesterresan, dvs. "mängden hjälp" uttryckt i antal dygn för resan och det totala antalet timmar där medföljare behövs, inklusive tider på dygnet, behov av eventuell dubbelbemanning, vakande eller sovande jour mm.

Ansökan bör även specificeras avseende de kostnader som medföljaren kommer att generera för resa, boende, matkostnader m.m.

Den enskilde ska vid behov få hjälp av sin handläggare med att upprätta en ansökan.

Personer som har personlig assistans enligt 9 § 2 LSS eller assistansersättning enligt 51 kap. SFB

För den som har beslut om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS eller assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken (SFB) från Försäkringskassan ska behovet av medföljare i första hand tillgodoses genom redan beviljad personlig assistans.

Återkommande semesterresor tillhör sådana kontinuerliga behov som ska beaktas vid behovsbedömningen av personlig assistans.

Den enskilde kan också ansöka om tillfällig utökning av personlig assistans för att kunna genomföra sin semesterresa. En tillfällig utökning kan bli aktuell om semesterresan inte utgör ett kontinuerligt behov som medräknats i det befintliga beslutet. Den ekonomiska ersättningen för personlig assistans eller assistansersättningen ska täcka samtliga omkostnader för den personliga assistenten under semesterresan.

Den som har personlig assistans ska samtidigt inte missgynnas i förhållande till personer som beviljas insatsen medföljare vid semesterresa. Om omkostnaderna för personliga assistenter under semesterresan inte täcks av beviljad assistans, inklusive tillfälligt utökad personlig assistans, kan kompletterande beslut om medföljare vid semesterresa fattas.

Insatsen ska beviljas i den omfattning som bedöms nödvändig för att krav på likställighet enligt dessa riktlinjer ska uppnås. Här avses rätten till medföljare för att kunna åka på semester under en vecka en gång per år och få ersättning för omkostnaderna för medföljaren (assistenterna) på lika villkor som andra i staden som har behov av medföljare vid semesterresor.

Personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL eller LSS

Personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL eller LSS för personer med funktionsnedsättning kan också ha rätt till medföljare om de vill åka på en egen semesterresa som inte ryms inom de aktiviteter som boendet ansvarar för. En ansökan ska utredas och bedömas på samma sätt som för personer som inte bor i särskild boendeform.

Utredning

När behovet av medföljare vid semesterresa utreds ska de allmänna principerna i dessa riktlinjer beaktas.

Avgörande för att medföljare vid semesterresa ska kunna beviljas är att den enskilde har behov av att åka på semester och att den enskilde måste ha hjälp av en annan person för att kunna genomföra sin semesterresa samt att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom hushållsgemenskap. Detta liksom syftet med resan och andra omständigheter som kan ha betydelse för behovsbedömningen är viktigt att utreda.

Den enskildes behov av att åka på semester, med utgångspunkt i det övergripande målet om en vecka per år, kan klarläggas med framför allt följande frågor:

- Är syftet med resan semester?
- Har den enskilde varit på semester det senaste året?

Handläggaren behöver också klarlägga uppgifter kring resan såsom:

- Vart ska den enskilde resa? Med vilket färdmedel? Var ska han eller hon bo? Vilka aktiviteter planerar den enskilde under semestern?

Den enskildes behov av medföljare under semesterresan kan klargöras genom bland annat följande frågor:

- Behöver den enskilde till följd av sin funktionsnedsättning ha hjälp av en annan person för att kunna genomföra sin semesterresa? Hur ser behovet av hjälp ut?
- Kan behovet tillgodoses på något annat sätt? Reser den enskilde själv eller med någon annan som kan bistå? Någon vuxen som den enskilde delar hushåll med? Vilken hjälp finns att få på resmålet?

Utredningen ska omfatta vilka behov av personligt stöd och service som den enskilde kommer att ha under resan, i vilka situationer hjälpbehovet uppstår, både under resan till och från resmålet samt under själva semestervistelsen. Även tidsåtgången ska utredas, det vill säga antalet timmar, när på dygnet medföljarens insatser behövs, eventuell dubbelbemanning, vakande eller sovande natt m.m.

Hushållsgemenskap vid semesterresor

Om medföljaren kommer att vara en nära anhörig, dvs. en person som den enskilde delar hushåll med, ska handläggaren utreda om det kan anses ingå som en del i hushållsgemenskapen att man hjälper till under resan och om behovet därmed kan tillgodoses på annat sätt.

Det kan i vissa fall, när stödbehovet innebär ett så omfattande merarbete för de anhöriga att deras eget behov av avkoppling inte kan tillgodoses, bli aktuellt att bevilja medföljare för det merarbete som uppstår för de anhöriga. Det kan exempelvis bli aktuellt om merarbetet består av personlig omvårdnad och tillsyn av sådan art som man normalt inte hjälper varandra med inom familjen.

Barn

Rätten till medföljare avser i första hand vuxna personer som behöver stöd för att kunna genomföra en semesterresa. Medföljare till barn med funktionsnedsättning under en semesterresa som ingår som en del i familjegemenskapen kan i undantagsfall beviljas. Det kan bli aktuellt om barnets stödbehov innebär ett så omfattande merarbete för föräldrarna att deras eget behov av avkoppling inte kan tillgodoses. En jämförelse ska göras med föräldraansvaret under semesterresor för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning.

Bedömning

Med utredningen som grund ska handläggaren göra en samlad individuell bedömning av rätten till medföljare vid semesterresa och av behovets omfattning.

Utgångspunkt för bedömningen av rätten till insatsen ska vara att medföljare kan beviljas för en veckas semesterresa förutsatt att den enskilde inte varit på semester det senaste året.

Bedömningen ska avse behov av medföljare inom ramen för vad som kan uppfattas motsvara en veckas normal charterresa vad gäller resmål och övriga kostnader för logi, måltider och aktiviteter under resan. I bedömningen ska hänsyn tas till den enskildes egna önskemål så långt det är möjligt

Bedömningen ska omfatta om syftet med resan, dvs. åka på semester, är uppfyllt och om den enskilde har behov av att åka på semester med hänsyn till antal semesterresor det senaste året. Bedömningen ska även omfatta om den enskilde till följd av funktionsnedsättning måste ha hjälp av en annan person för att

kunna genomföra semesterresan samt om behovet kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom hushållsgemenskap.

Bedömning av behovets omfattning

Handläggaren ska därefter bedöma behovets omfattning. Hänsyn ska tas till i vilka situationer den enskilde behöver stöd av medföljaren utifrån vad som kommit fram i utredningen, både under resan till och från resmålet samt under själva semestervistelsen. Bedömningen ska avse den totala "mängden hjälp" i antal dygn och timmar räknat samt vilka omkostnader för medföljaren som anses skäligen. Bedömningen ska baseras på en helhetssyn och innefatta vad som kan anses utgöra ett rimligt mått av hjälp i det enskilda fallet med hänsyn tagen till den enskildes individuella behov och rätt att leva som andra på sin semester. Det är viktigt att beakta att den mängd hjälp en person behöver vid vistelser på annan ort ofta är större än den hjälp som personen behöver i sin hemmiljö.

Bedömning av omkostnader för medföljaren

I bedömningen ska även ingå en skälighetsbedömning avseende kostnaden för medföljarens boende, mat, resa och övriga utgifter, samtidigt som det är angeläget att eftersträva likställighet över staden.

Vid bedömningen av vilken kostnad som kan anses skälig för resa och boende ska en veckas semesterresa till vanliga charterresmål användas som måttstock. Det är angeläget att eftersträva så låga priser som möjligt, dock med hänsyn till den enskildes egna önskemål och behov. Boendet ska erbjuda en god standard. Hänsyn ska tas till att personer med funktionsnedsättning ofta behöver beakta tillgängligheten på olika semesterorter vid valet av resmål, både när det gäller boende och den omgivande miljön, något som kan begränsa valmöjligheterna och ha betydelse för kostnaden. Hänsyn ska även tas till att resan ofta måste beställas i god tid vilket innebär att researrangörers "sista minuten-erbjudanden" eller liknande sällan blir aktuella. Däremot kan "boka-tidigt-erbjudanden" vara ett alternativ. Det ska vidare beaktas att högre kostnader för själva resan ibland kompenseras av låga kostnader för mat och logi på själva resmålet samt att resor med flyg utomlands inte nödvändigtvis innebär högre reskostnader än resor inom landet.

I bedömningen kan i undantagsfall, om det finns särskilda skäl, mer kostsamma resor godtas om det kan motiveras med hänsyn till den enskildes behov till följd av funktionsnedsättningen eller till resans art.

Bedömning av rätt till medföljare för den som har personlig assistans

Personer som har assistansersättning från Försäkringskassan eller ekonomiskt stöd för personlig assistans från kommunen kan därutöver ha rätt till medföljare enligt stadens riktlinjer.

Bedömningen ska i dessa fall även avse i vilken omfattning behovet av medföljare kan tillgodoses av redan beviljad personlig assistans och tillfällig utökning av personlig assistans. Det är behov därutöver som ger rätt till medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 2 § SoL, så att den enskilde kan få ersättning för medföljarens omkostnader på samma villkor som andra i staden som beviljas biståndet.

Beslut

Beslut angående rätt till medföljare vid semesterresa fattas i ett första steg enligt 4 kap 1 § SoL. Ett beslut om helt eller delvis avslag ska motiveras och innehålla en besvärshänvisning.

Om bedömningen enligt 4 kap 1 § blir helt eller delvis avslag fattas beslut enligt 4 kap 2 § SoL. Beslutet ska ange att bistånd i form av insatsen medföljare vid semesterresa beviljas samt omfattning, dvs. "mängden stöd och service" i totalt antal dygn och timmar. Beslutet ska även ange vilka omkostnader för medföljaren som beviljas. Vid beslut om helt eller delvis avslag ska en motivering lämnas.

Om den enskilde har stödbehov som inte bedöms möjliga att tillgodose genom medföljarens insatser kan det utgöra grund för avslag. Det kan vara fallet exempelvis om den enskilde behöver hälso- och sjukvårdande insatser under semesterresan som inte kan delegeras, eller har andra omfattande stödbehov som ställer särskilda krav på trygga och säkra förhållanden.

Beslut som fattas med stöd av 4 kap 2 § SoL grundar sig på kommunala riktlinjer och är inte något bistånd som kommunen är skyldig att utge enligt lag eller föreskrift.

Verkställa beslutet

När den enskilde har beviljats insatsen kan beslutet verkställas. Beställaren upprättar då ett individuellt avtal med en utförare, som kan vara en utförare i stadens egen regi eller någon som staden har upphandlat. Även assistansanordnare med tillstånd kan bli aktuella. Om den enskilde själv har ordnat en medföljare ska ett anställningsförhållande upprättas mellan medföljaren och den utförare som anställer medföljaren för att genomföra de beviljade insatsen.

Ersättning för omkostnader för medföljaren

Ersättningen till utföraren ska avse samtliga löne- och lönebikostnader samt övriga omkostnader för medföljaren under resan (logi, måltider, lokala resor, inträdesbiljetter etc.).

Kostnader för resan till och från resmålet samt för logi (t.ex. hotellrum) och måltider som ingår i reskostnaden ersätts av beställaren direkt till den enskilde mot redovisning.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

ANK TILL NORRMALMS STADSDELSFÖRVALTNING
2016 -06- 15
Dnr

17. Bilaga 2

Riktlinjer för medföljare vid semesterresa

Antagna i KS april 2000

Allmänna principer

Den funktionshindrade ska ges möjlighet till ett liv som andra. Rekreation och fritidsaktiviteter ingår som en naturlig del i livet. Insatser för att den funktionshindrade ska kunna leva som andra ska vara anpassade efter de individuella behoven och ha karaktären av personlig service.

Dessa riktlinjer syftar till att uppnå likställighet i staden i frågan om rätt till medföljare vid semesterresa och anger en *lägsta standard*; dvs. en person som är funktionshindrad, ska en gång per år ha rätt till medföljare/ledsagare vid semesterresa om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt.

Varje ansökan prövas individuellt och i bedömningen ingår ett antal frågeställningar. Exempel på sådana frågeställningar återfinns under rubriken "utredning/bedömning" i detta dokument.

Den grundläggande inställningen i bedömningen av det enskilda ärendet är att om den enskilde har rätt till insatsen ska han/hon ges möjlighet att ha med sig medföljaren till det resmål den funktionshindrade själv vill och har råd att åka till.

Insatsen kan antingen beslutas med stöd av (2000/01:80) socialtjänstlagen (SoL) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS).

Handläggning

1. Ansökan

Den funktionshindrade bör få generell information om vikten av att ansökan görs i god tid före beräknad avresa. Det kan eftersträvas att ansökan kommer in 2-3 månader före planerad resa. Beslut kan inte fattas i efterhand.

Vid ansökan om medföljare/ledsagare vid semesterresa ska den som tillhör personkretsen i LSS (alternativt antas tillhöra personkretsen i LSS om frågan tidigare inte prövats) informeras om möjligheten att göra sin ansökan i enlighet med LSS. Den enskilde bör i enlighet med socialstyrelsens allmänna råd informeras om att det generellt kan anses vara mer fördelaktigt att ansöka om insatser i enlighet med LSS jämfört med SoL för den funktionshindrade.

Den som har personlig assistans enligt LASS och är i behov av extra timmar personlig assistans (s.k. tillfällig utökning) för att genomföra sin semesterresa kan göra en ansökan om kompletterande personlig assistans enligt § 9 p 2 LSS till sin stadsdelsnämnd.

Person som *inte* tillhör personkretsen i LSS (§ 1p 1-3) kan ansöka om medföljare enligt 4 kap 1 § SoL.

Den sökande ska när han/hon upprättar sin ansökan informeras om att ansökan ska specificeras avseende den "mängd hjälp" som den sökande ansöker om till semestervistelsen (det vill säga antalet timmar, när på dygnet dessa timmar ska vara förlagda, eventuell dubbelbemanning, vakande eller sovande natt m.m.). Ansökan bör även specificeras avseende de kostnader som medföljaren kommer att generera för resa, boende, matkostnader m.m. I enlighet med förvaltningslagens serviceskyldighet ska den sökande vid behov erhålla hjälp av sin biståndshandläggare att upprätta ansökan.

2. Utredning och bedömning

Utredningen avseende insatsen medföljare/ledsagare vid semesterresa ska göras med beaktande av ovan angivna allmänna principer. Det innebär att grad eller art av funktionshinder är av underordnad betydelse. Det som är avgörande är om den enskilde till följd av sitt funktionshinder är i behov av medföljare för att kunna genomföra sin semesterresa. Längd och frekvens för semesterresan kan variera i det enskilda fallet, riktmärket en vecka per år anger en minimi- standard/måttstock.

Vidare är det inte rimligt att semesterresor som genomförts inom ramen för boende i särskild boendeform ska hindra semesterresa med medföljare/ledsagare för den enskilda individen.

Ansökan om medföljare ska beviljas om behovet inte anses tillgodosett på annat vis. Ett exempel på att behovet kan anses vara tillgodosett på annat sätt är om den funktionshindrade inom ett år beviljats medföljare vid semesterresa eller erhållit bistånd genom kortidsvistelse i semesterliknande form.

Hänsyn ska tas även till den funktionshindrades helhetssituation; att genom insatsen ges stimulans och bryta isolering ska ges stor vikt.

Om medföljaren planeras vara en nära anhörig (dvs. person som den funktionshindrade ingår hushållsgemenskap med eller föräldrar, syskon, barn) ska det prövas om det kan ingå som en del i familjegemenskapen att man firar semester tillsammans. Om det kan anses ingå i familjegemenskapen ska ansökan inte beviljas då behovet anses vara tillgodosett på annat vis. I vissa fall kan det dock anses vara en del i familjegemenskapen att man firar semester tillsammans parallellt som den funktionshindrade har stöd i form av medföljare/ledsagare alternativt personlig assistent på resan. Detta är i regel fallet när den funktionshindrade har ett stort funktionshinder.

Rätten till medföljare enligt dessa riktlinjer gäller även för ungdom under 18 år när det kan motiveras utifrån ett led i frigörelseprocessen att resan företas på egen hand.

Vid *skälighetsprövning* ska göras en subjektiv bedömning om vad som kan anses vara rimligt i det enskilda fallet. Samtidigt är det angeläget att sträva efter likställighet över staden. Begärd "mängd hjälp" i den funktionshindrades ansökan ska bedömas utifrån den enskildes individuella behov och den enskildes rätt att 'leva som andra' samtidigt ska man i utredningen bedöma vad som i det enskilda fallet är ett rimligt mått av hjälp. I denna bedömning ingår även en skälighetsbedömning avseende kostnaden för hjälpinsatsen. Denna avvägning bör även göras när det gäller kostnader för medföljarens boende, mat, resa och övriga utgifter.

När det gäller skälighetsbedömningen av resans pris och övriga omkostnader bör man som handläggare ha i åtanke att man som funktionshindrad ofta måste beställa sin resa i god tid varför resebolagens "sista minuten erbjudande" sällan blir aktuella.

Även syftet med resan bör beaktas och får inte innebära avsevärda skillnader i livsbetingelser från vad den funktionshindrade normalt skulle ha råd med.

Det är viktigt att beakta att normalt reser människor *inom landet* under kortare tid men mer frekvent, kanske över förlängda helger.

Viktigt att ha i åtanke är att den mängd hjälp den funktionshindrade erhåller i sin hemmiljö ofta är mindre än den hjälp som den funktionshindrade är i behov av på annan ort. (Hjälpmedel finns ej i samma omfattning – kanske orten i högre grad än i den funktionshindrades hemmiljö kräver stöd och ledsagning?).

Har den sökande personlig assistans enligt LASS?

Assistansersättningen lämnas från försäkringskassan till den LASS berättigade med ett visst belopp per timme oberoende av vilka kostnader för assistansen som den ersättningsberättigade faktiskt haft. Den ersättningsberättigade behöver bara redovisa hur många assistanstimmar som har utförts för att erhålla assistansersättningen från försäkringskassan. Utifrån Riksförsäkringsverkets rekommendationer kan den assistansberättigade själv avgöra hur stor del av beloppet som ska användas till lön och andra anställningskostnader och hur mycket som ska användas till administration och kringkostnader. Några generella regler om hur stor del av assistansersättningen som bör reserveras för assistansomkostnader vid ex. semesterresor finns ej. Med andra kringkostnader avses ex. utbildnings- och assistansomkostnader, dvs. kostnader för assistenten för att t. ex. delta i aktiviteter med den funktionshindrade.

3. Beslut

Om den funktionshindrade tillhör personkretsen i LSS (§ 1 p1-3 LSS) och är i behov av medföljare vid semesterresa, och behovet inte tillgodoses på annat sätt, fattas beslut om medföljare:

1. som en del i personlig assistans (§ 9 p 2 LSS) om den enskilde har sådan insats genom kommunen.
2. som personlig assistans (§9 p 2 LSS) om den enskilde har personlig assistans enligt LASS.
3. i övrigt i form av ledsagare (§ 9 p 3 LSS).

Om den funktionshindrade inte tillhör LSS personkrets, fattas beslut om medföljare med stöd av socialtjänstlagen, 4 kap 1 § SoL.

Beträffande omkostnader för medföljaren, dvs. resa, kost, logi och övriga utlägg ingår dessa omkostnader som en del i själva beslutet om medföljare.

Som en del i beslutet om medföljare, (personlig assistent eller ledsagare) redovisas den beviljade hjälpen med timmar och omkostnader .